

Update en malalties infeccioses en Atenció Primària (CAMFiC). Infeccions de transmissió sexual

Marta Besa i Sandra Paredes
CAP Florida Sud (l'Hospitalet)
CAP Comte Borrell (Barcelona)

Article 1

VIGILANCIA EPIDEMIOLÓGICA DE LAS INFECCIONES DE TRANSMISIÓN SEXUAL EN ESPAÑA, 2023

Madrid, octubre 2024

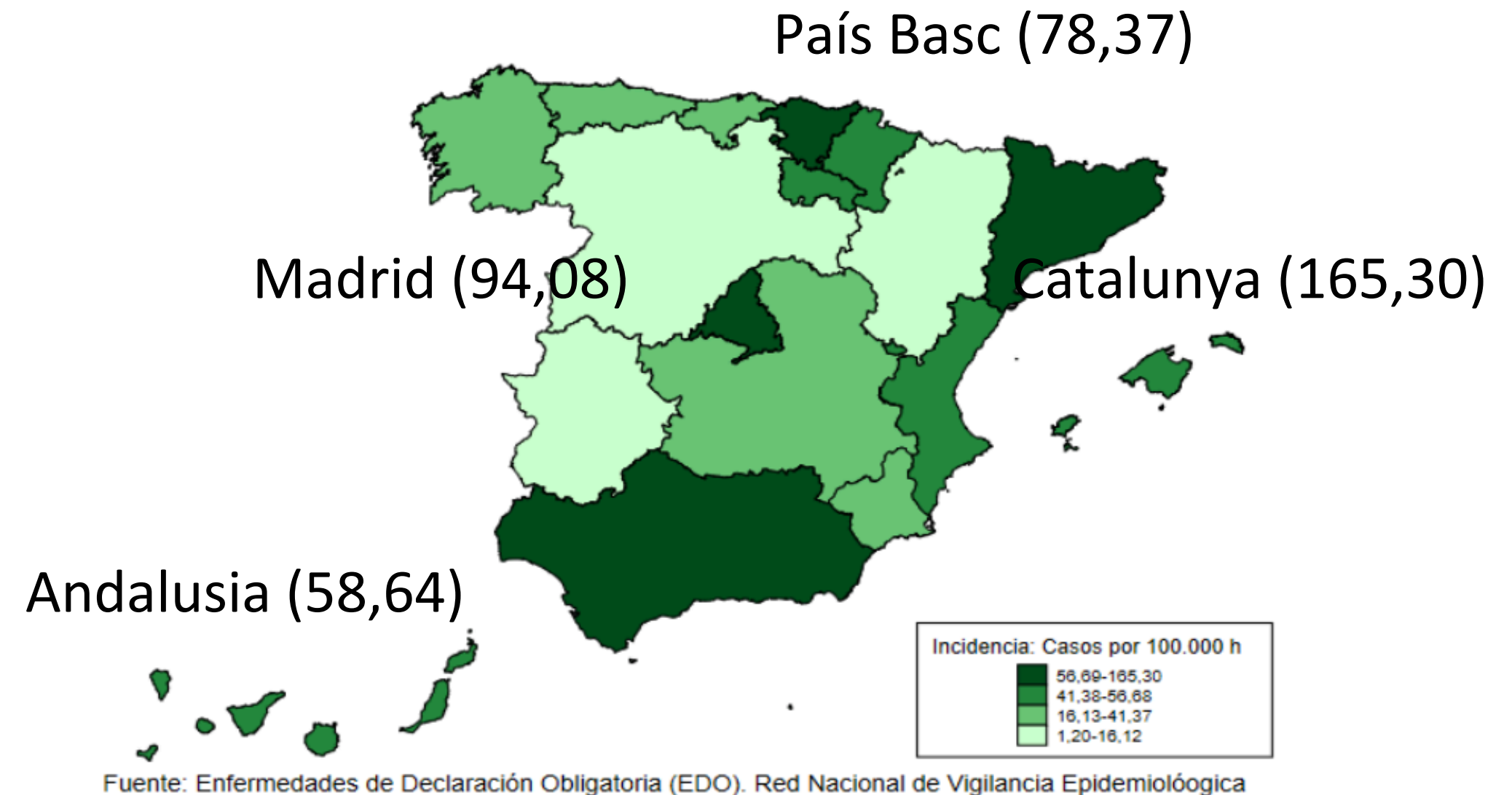
- La informació epidemiològica poblacional sobre les ITS a Espanya prové de la “Red Nacional de Vigilancia Epidemiológica” (RENAVE).
- En el Reial Decret de creació de la RENAVE quedaven establertes com malalties de declaració obligatòria (MDO), sotmeses a vigilància epidemiològica a nivell estatal, la infecció **gonocòccica, sífilis i sífilis congènita**.
- Després de l’aprovació i publicació dels nous protocols de la RENAVE al 2013 i de l’Ordre Ministerial que modifica el llistat de malalties a vigilar al 2015, el número de ITS s’ha ampliat de tres a cinc al sumar-se la infecció per ***Chlamydia trachomatis*** (serotips D-K) i el **Linfogranuloma veneri (LGV)**.
- S’analitzen dades corresponents a **l’any natural 2023**, des del 1 de gener de 2023 fins al 31 de desembre de 2023

Resultats: Gonococ

En l'11,6% dels casos notificats (4.006) es té informació sobre el servei on es va realitzar el diagnòstic:

- 58,3% en centres de AP
- 12,5% en centres de ITS extrahospitalaris
- 5,8% a urgències
- 2,2% en centres de ITS hospitalaris
- La resta (850) en altres consultes.

Figura 2. Incidencia de infección gonocócica por Comunidad Autónoma, 2023
Tasas por 100.000 habitantes

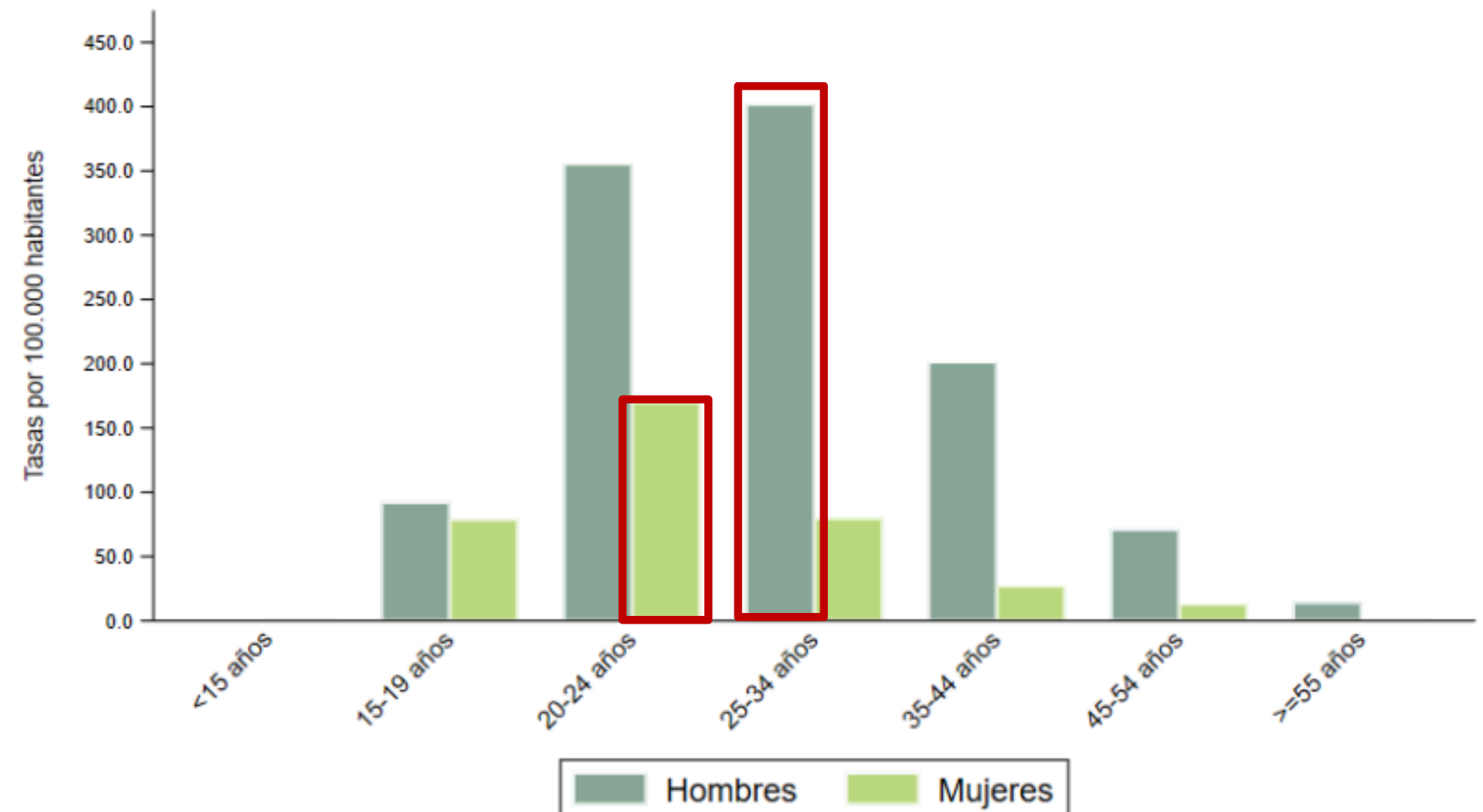
Durant el 2023 es va detectar 34.401 casos d'infecció gonocòccica, quasi 9.000 més que l'any anterior

Resultats: Gonococ

Las taxes en **homes** van ser superiors a les de dones (116,84 i 28,01 por 100.000, respectivament).

Segons edat, les taxes més elevades es van produir en el grup de **de 20 a 24 anys i de 25 a 34 anys**.

Figura 4. Infección gonocócica.
Tasas de incidencia por grupos de edad y sexo, 2023

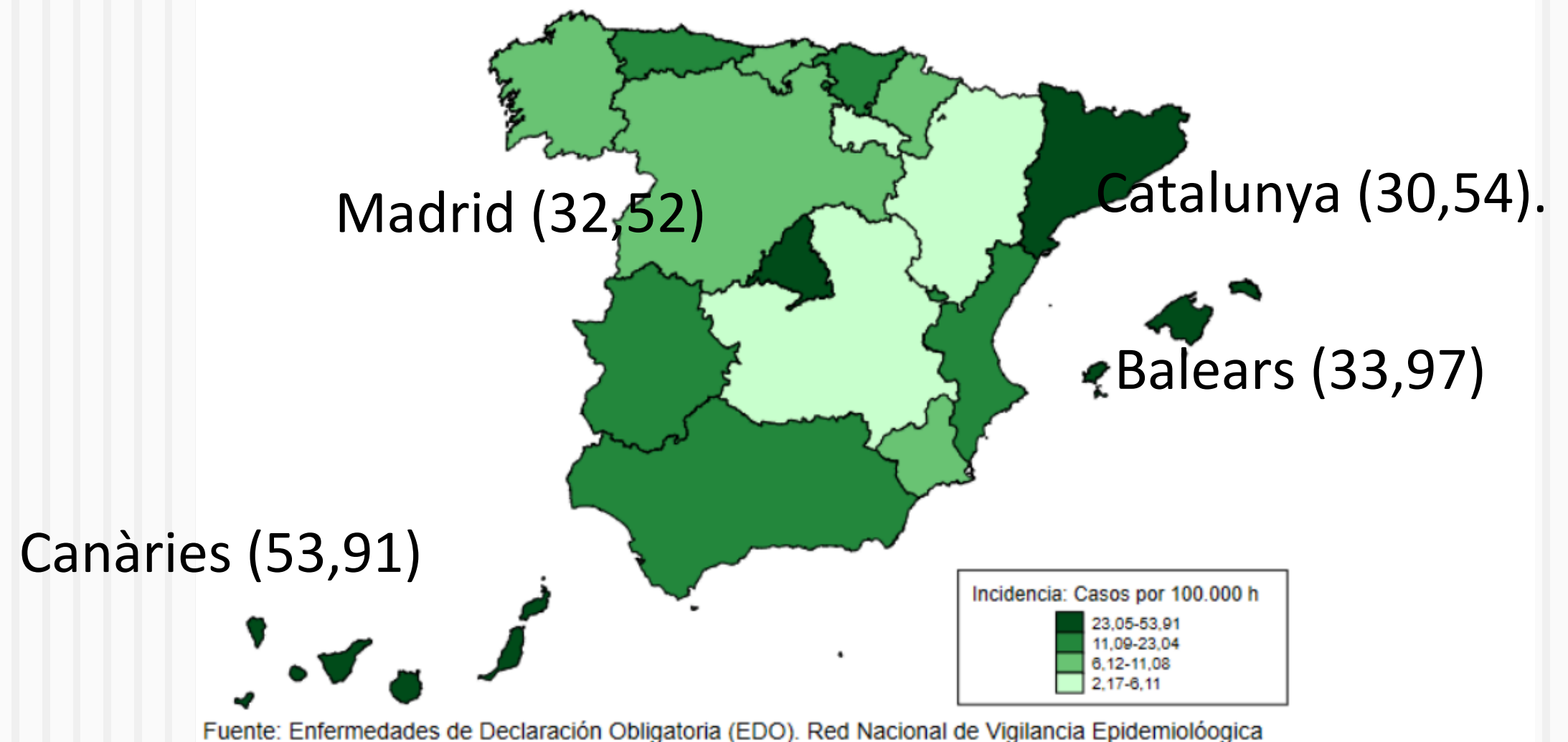
Fuente: Enfermedades de Declaración Obligatoria (EDO). Red Nacional de Vigilancia Epidemiológica

Resultats: Sífilis

En el 14,2% dels casos notificats (1.550) es té informació sobre el servei on es va diagnosticar:

- 58,1% en centres de AP
- 8,7% en centres de ITS extrahospitalaris
- 8,4% en centres de ITS hospitalaris
- 2,2% (34 casos) a urgències.
- La resta en altres consultes.

Figura 9. Incidencia de sífilis por Comunidad Autónoma, 2023
Tasas por 100.000 habitantes

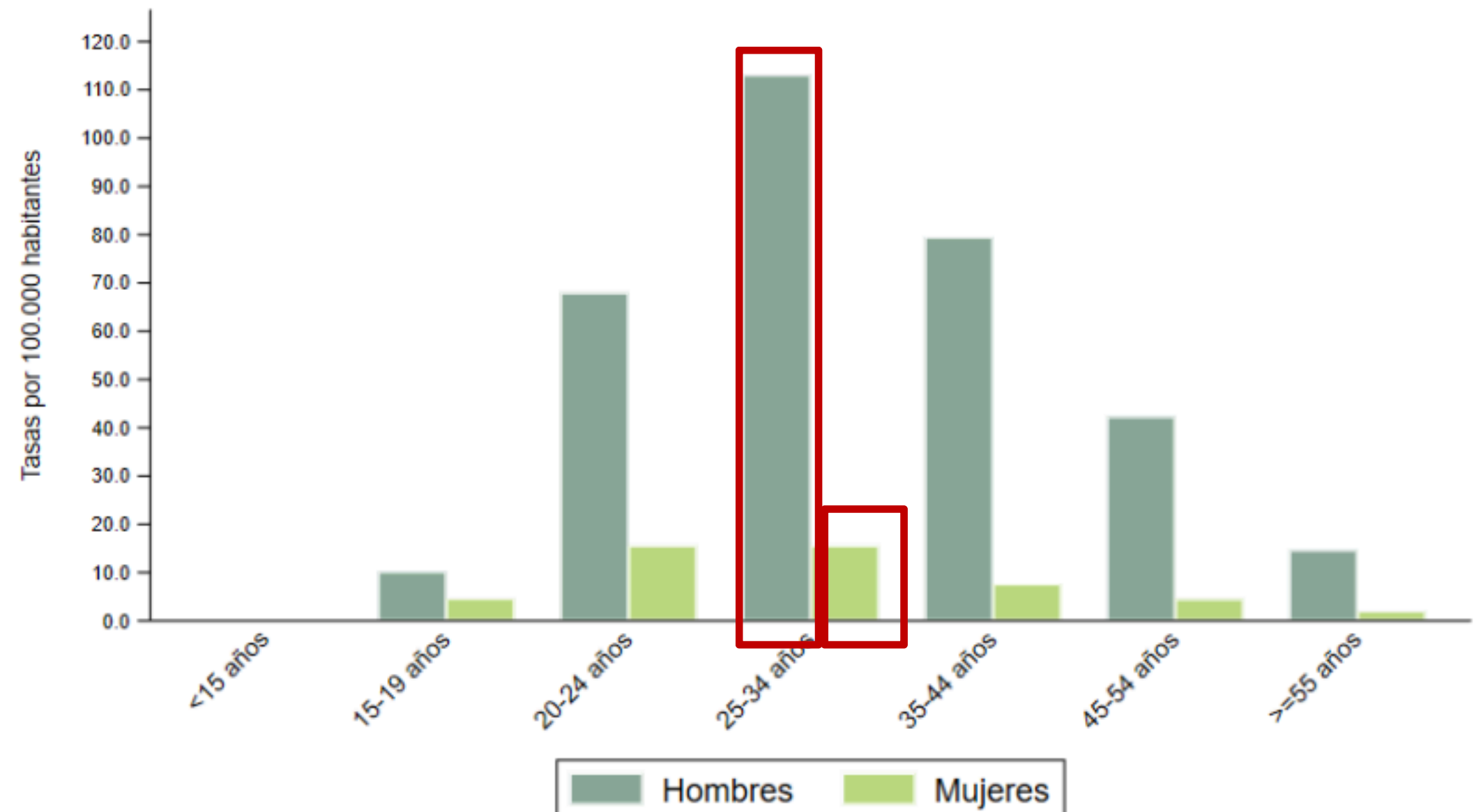

Durant el 2023 es van notificar 10.879 casos, uns 2.300 més que en el 2022

Resultats: sífilis

Les taxes van ser més elevades en **homes** (40,66) que en **dones** (5,27) i el grup d'edat amb les taxes més altres va ser el de **25 a 34 anys**.

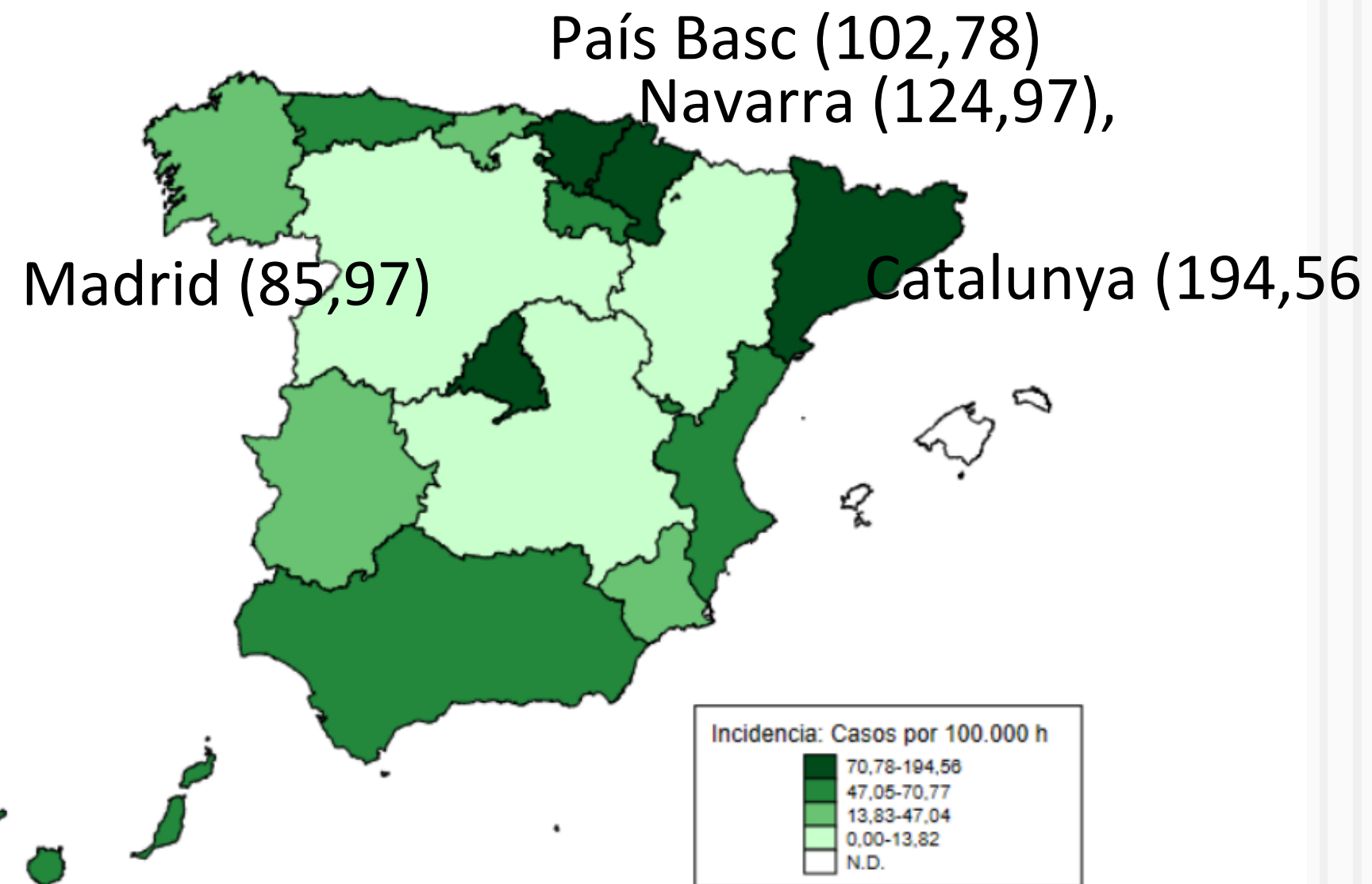
Figura 11. Sífilis.
Tasas de incidencia por grupos de edad y sexo, 2023

Fuente: Enfermedades de Declaración Obligatoria (EDO). Red Nacional de Vigilancia Epidemiológica

Resultats: *Chlamydia*

Figura 16. Incidencia de infección por *C. trachomatis* por Comunidad Autónoma, 2023
Tasas por 100.000 habitantes

Fuente: Enfermedades de Declaración Obligatoria (EDO). Red Nacional de Vigilancia Epidemiológica

El año pasado se detectaron 36.983, unos 8.000 más que el anterior

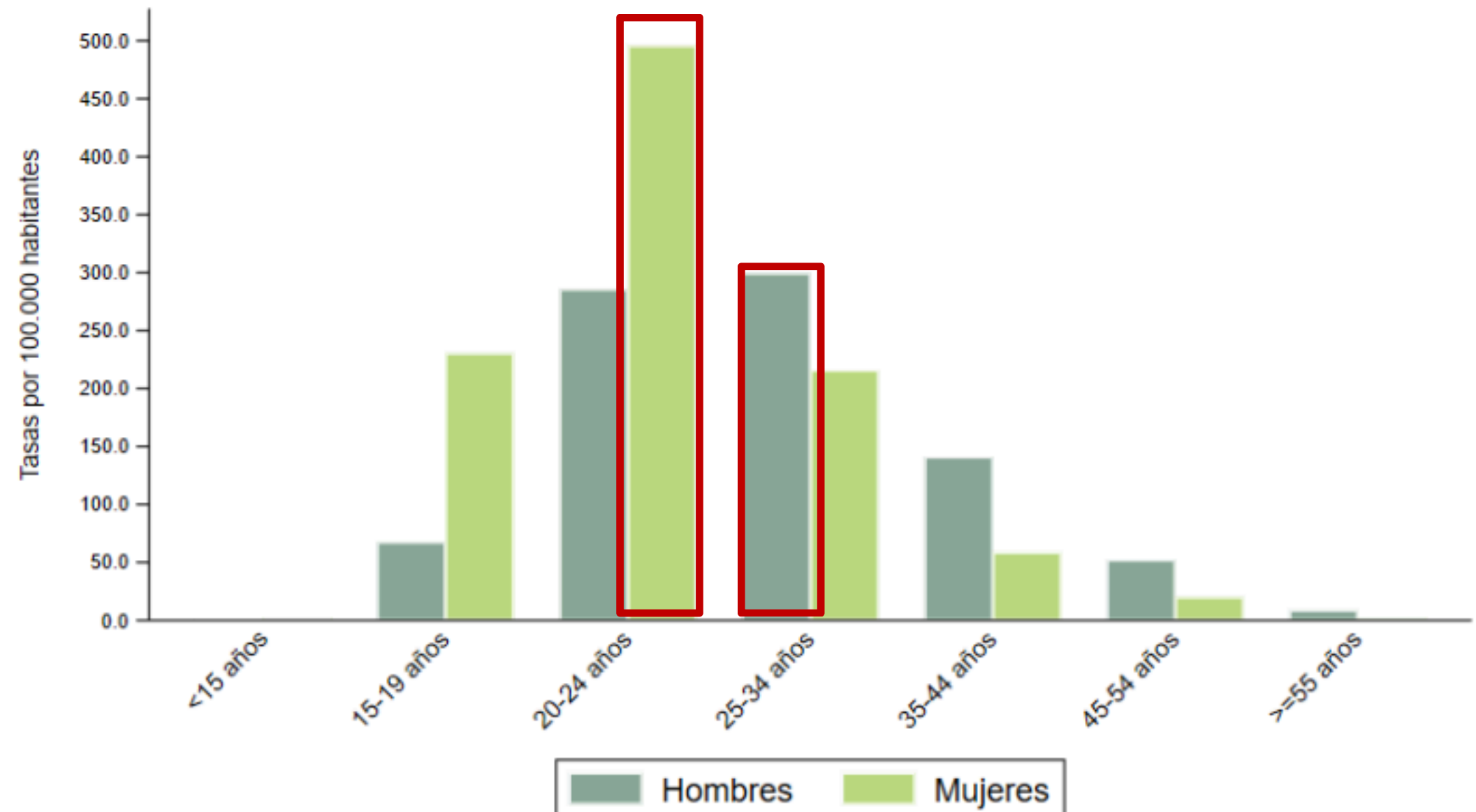
Resultats: *Chlamydia*

Les taxes van ser més elevades en **homes** (85,97) que en dones (72,09).

Las taxes més altes es van produir entre els **20-24 anys i els 25-34 anys**.

En les **dones**, les taxes més elevades es van produir entre els **20-24 anys** i entre els **15-19 anys**.

**Figura 18. Infección por *Chlamydia trachomatis*.
Tasas de incidencia por grupos de edad y sexo, 2023**

Fuente: Enfermedades de Declaración Obligatoria (EDO). Red Nacional de Vigilancia Epidemiológica

- Al 2023, el **98,3% van ser homes**, notificant-se 30 casos en dones. La major part dels casos tenia entre **25 a 44 anys**.
- El Limfogranuloma veneri és el menys freqüent de les quatre ITS, però ha augmentat un 80% en l'últim any, fins als 1.807 casos.

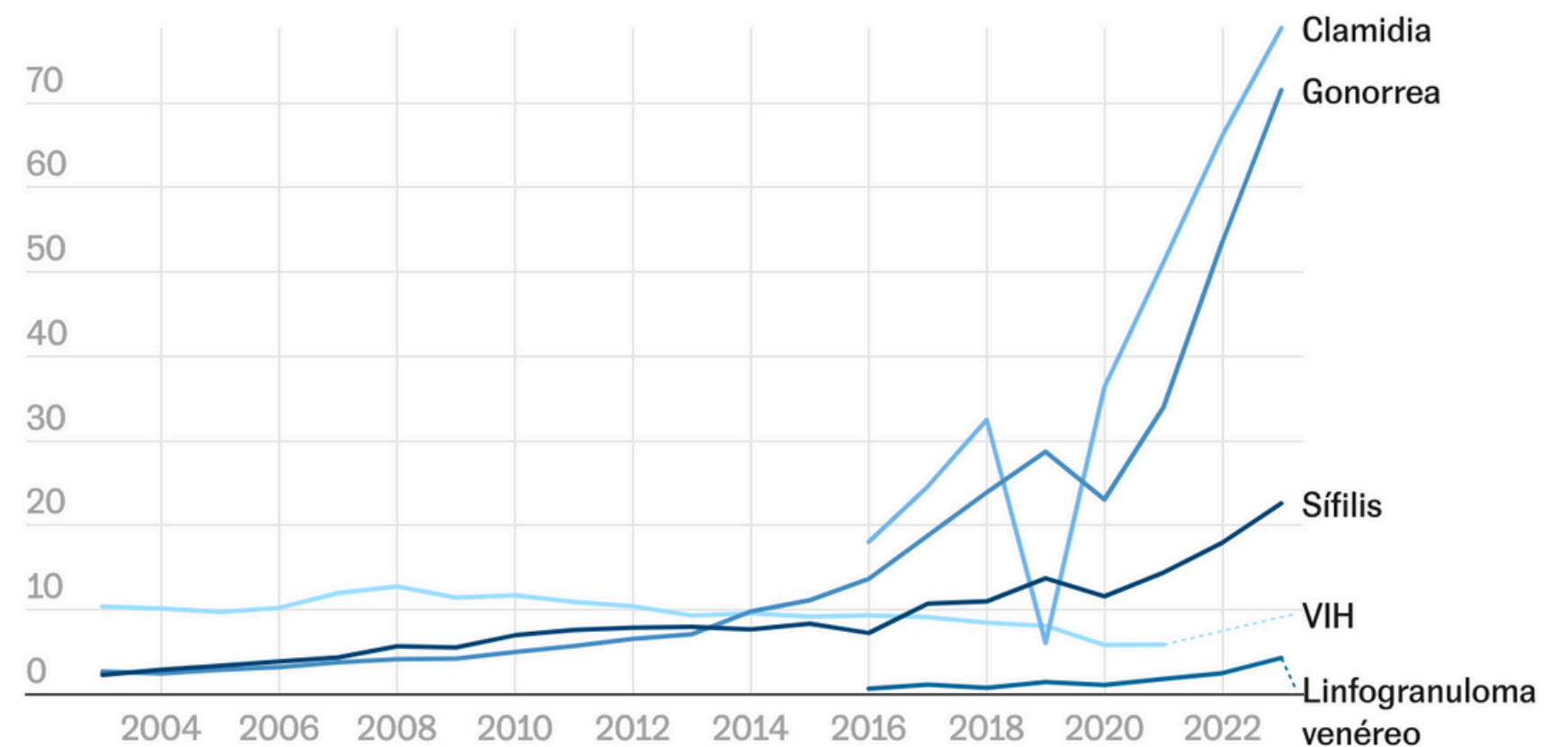
Las infecciones de transmisión sexual siguen disparadas: la gonorrea crece un 42% y la sífilis un 24%

Los hombres jóvenes, de entre 20 y 34 años, son el grupo de población más afectado

“Les ITS segueixen disparades a Espanya. L'últim informe de [Vigilancia Epidemiològica de las ITS](#), publicat per l'Institut de Salut Carlos III, mostra un increment en un 42,6% de la gonorrea i d'un 24,1% de la sífilis”

Evolución de las ITS en España

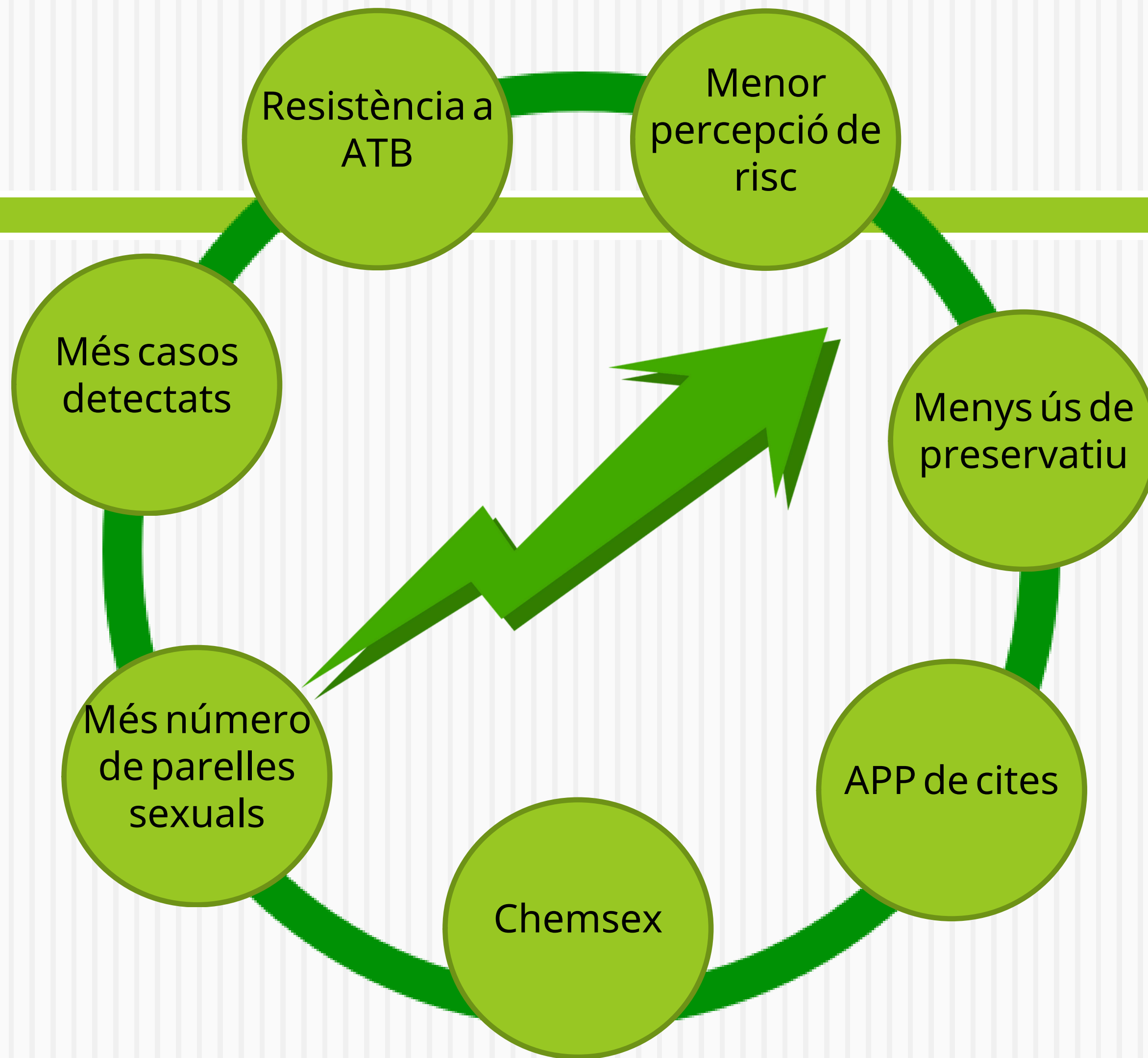
Nuevas infecciones por 100.000 habitantes

Fuente: Ministerio de Sanidad. EL PAÍS

Conclusions

- Tendència creixent de la infecció gonocòccia, de la sífilis i *C. trachomatis*
- El descens produït en los casos notificats al 2020 a les ITS pot atribuir-se a la pandèmia per CoVID-19
- Per totes les ITS s'observa una major afectació en **homes** que en dones.
- La majoria dels casos es van produir en **adults joves** (sobretot la franja entre els 20-34 anys) . El percentatge de casos notificats en menors de 25 anys va ser màxim en els casos de ***C. trachomatis*** i mínim en el Limfogranuloma veneri.
- La comparació de les taxes d'incidència de ITS per CCAA es pot veure afectada per les **diferències en els sistemes de vigilància autonòmics**.

“La epidemia oculta de infecciones de transmisión sexual en adolescentes ” [Congreso de la Sociedad Española de Enfermedades Infecciosas y Microbiología Clínica \(SEIMC\)](#), celebrat a Saragossa a finals del 2024

INFECCIONES DE TRANSMISIÓN SEXUAL >

La “epidemia oculta” de infecciones sexuales en adolescentes: más casos, menos visitas al médico y carencias educativas

Una investigación del Hospital de Basurto revela que la población estudiada de 14 a 18 años sufre mayores prevalencias de gonorrea y clamidia que los mayores de esa edad

- S'ha registrat un increment sostingut de les ITS en el conjunt de la població. Totes les fonts, però, insisteixen en que el problema té característiques pròpies en els adolescents que requereix d'estratègies específiques .
- Es recopila informació de pacients atesos per ITS bacterianes al [centre de salut Bombero Etxániz —adscrit a l'Hospital de Basurto—](#) entre 2014 i 2023 i posen el focus en el grup d'edat entre 14 a 18 anys (adolescents).

Les prevalences de les ITS entre els **adolescents** són notablement més elevades que entre les persones de 19 o més anys:

- La de **gonorrea** és del 15,5% entre els pacients atesos de 14 a 18 anys, i aquest percentatge entre els majors es redueix al 10,3%. La diferència és molt més pronunciada entre les dones (15,5% i 5,3%, respectivament).
- En ***Chlamydia***, la prevalença és del 25,3% en els adolescents i del 14,2% en majors (29,3% i 15,2% en dones).
- Només en el cas de la **sífilis** (tot i que per poc), els adolescents presenten un percentatge menor (2,1% per 3,4%), tot i que si es mira únicament a les dones, entre les adolescents és més del doble que entre les de 19 o més anys (1,4% per 0,6%).

- Els **adults** consulten més sovint al metge de forma **preventiva** (proves i consultes quan un contacte ha resultat positiu), mentre que els **adolescents** tendeixen a acudir només **quan tenen símptomes**, fet que introdueix a un biaix en les mostres.
- Només un 15% dels adolescents consultaven al centre especialitzat per iniciativa pròpia, la majoria ho feien per derivació del seu metge de família: els adolescents **consulten menys**.
- Els adolescents **utilitzen menys el preservatiu**: Els estudis indiquen que la pornografia és el primer educador sexual dels joves, fet que **no** contribueix a visibilitzar que les pràctiques sexuals poden incloure protecció i plaer.

Conclusions

- Són **escassos** els estudis centrats en menors d'edat.
- Encara existeixen **barreres d'accés** al centres especialitzats. Molts adolescents no coneixen els recursos assistencials disponibles o bé no consulten per vergonya.

S'hauria de promoure una **educació sexual** des de l'adolescència que permeti fer-los sentir com un fet més “natural” el consultar a serveis de salut sexual quan ho consideri necessari.

Conclusions

Malgrat que la legislació espanyola estableix des de fa **més de 17 anys** que tot alumnat hauria de rebre **educació sexual**, l'aplicació a la pràctica ha estat molt desigual i continua sent un tema que provoca **controvèrsia social**.

- **Ley Orgánica de Educación (LOE) de 2006**
- **Ley Orgánica de Salud Sexual y Reproductiva y de la Interrupción Voluntaria del Embarazo de 2010**
- **Ley Orgánica para la Mejora de la Calidad Educativa (LOMCE) de 2013**
- **Ley Orgánica de Modificación de la LOE (LOMLOE) de 2020:** La LOMLOE va introduir una **nova matèria** a Primària i Secundària sobre valors cívics, ètics i prestant especial atenció a la igualtat entre homes i dones. Al Batxillerat, es va incloure com a objectiu promoure la maduresa personal, afectivo-sexual i social.

DIAGNÓSTICO Y TRATAMIENTO DE LAS INFECCIONES DE TRANSMISIÓN SEXUAL EN ADULTOS, NIÑOS Y ADOLESCENTES

El Ministeri de Sanitat, en col·laboració amb la Sociedad Española de Enfermedades Infecciosas y Microbiología Clínica (SEIMC) ha elaborat una nova guia de consens per al diagnòstic i tractament de les ITS en adults, nens i adolescents (actualització 2024)

- Busquen enfortir la prevenció i detecció de les ITS, proposen **ampliar els cribratges a totes les persones sexualment actives** i prestar especial atenció a **adolescents i nens**.
- Destaca també la importància de realitzar valoracions rutinàries dels **hàbits sexuals** sense prejudicis i detectar infeccions inclús en absència de símptomes.
- Incorpora a més noves tècniques diagnòstiques per identificar infeccions específiques si frenar l'ús inadequat d'antibiòtics degut a la creixent resistència microbiana

LARAZÓN

ATUSALUD

¿Puede un antibiótico prevenir las enfermedades de transmisión sexual?

Estados Unidos recomienda tomar un común antibiótico tras tener relaciones 'de riesgo' para prevenir las ETS

INFECCIONES DE TRANSMISIÓN SEXUAL >

E Una pastilla con más de 50 años de historia es la gran esperanza para frenar la explosión de casos de sífilis y clamidia

La toma de una dosis única de doxiciclina en las 72 horas siguientes a un contacto de riesgo evita más del 80% de casos de dos de las infecciones de transmisión sexual más comunes

LARAZÓN

ATUSALUD

¿Puede un antibiótico prevenir las enfermedades de transmisión sexual?

Estados Unidos recomienda tomar un común antibiótico tras tener relaciones 'de riesgo' para prevenir las ETS

Doxy-PrEP i Doxy-PEP

INFECCIONES DE TRANSMISIÓN SEXUAL

E Una pastilla con más de 50 años de historia es la gran esperanza para frenar la explosión de casos de sífilis y clamidia

La toma de una dosis única de doxiciclina en las 72 horas siguientes a un contacto de riesgo evita más del 80% de casos de dos de las infecciones de transmisión sexual más comunes

Effects of doxycycline post-exposure prophylaxis for prevention of sexually transmitted infections on gonorrhoea prevalence and antimicrobial resistance among men who have sex with men in the USA: a modelling study

Emily Reichert, Yonatan H Grad

Objectius

- Avaluar com la doxiPEP influeix en la prevalença d'infecció per gonococ
- Avaluar l'evolució de la resistència a antibiòtics en poblacions d'HSH

- Es van **simular** diferents **escenaris** d'**implementació** de la doxiPEP en aquesta població
- Es van analitzar els efectes en la **incidència** de **gonococ** i l'aparició de **soques** resistents a doxiciclina
- Es va avaluar la **relació** entre la **freqüència** d'ús de la doxiPEP i la **resistència** antimicrobiana

- La doxiPEP pot **reduir significativament la prevalença** de gonococ en HGH, sobretot en poblacions amb alta incidència d'ITS
- El seu ús estès podria **accelerar l'aparició de resistències** a doxiciclina en font *N. Gonorrhoeae*, fet que en limitaria l'efectivitat a llarg termini
- L'impacte de la resistència dependrà de factors com l'adherència al tractament i la taxa de transmissió de gonococ a la comunitat

Conclusions

- La doxiPEP té el **potencial** de reduir les ITS en HSH, però el seu ús generalitzat podria contribuir a **resistències** antimicrobianes
- Cal un **equilibri** entre benefici immediat en reducció d'infeccions i el risc de generar resistències a llarg termini
- Calen estratègies de **vigilància** per monitoritzar l'evolució de les resistències i ajustar les recomanacions segons les dades epidemiològiques.

A practice already in use: a snapshot survey on the use of doxycycline as a preventive strategy (Doxy-PEP and Doxy-PrEP) in the GBMSM population in Spain

Sergio Villanueva Baselga^{1,2} · Mora Ruben¹ · Villegas Luis¹

Received: 1 April 2024 / Accepted: 8 June 2024

© The Author(s) 2024

Objectius

stop.

- Enquesta realitzada per l'ONG de salut sexual **Stop Sida**.
- Avaluar l'ús actual de doxiciclina com estratègia preventiva (tant com a profilaxis post exposició Doxy-PEP, com pre exposició Doxy-PrEP) en HSH

- Enquesta anònima a través de xarxes socials i grups de suport a Telegram de Stop Sida
- Es van obtenir 150 respostes vàlides de diferents regions d'Espanya
- Es van obtenir dades sobre l'ús de la doxiciclina (Doxy-PEP i Doxy-PrEP), diagnòstic previs d'ITS (sífilis i clamídia) en els 12 mesos, i mètodes d'obtenció del fàrmac.

- 82 participants (54'6%) havien pres doxiciclina en algun moment [?] 35'4% Doxy-PEP i 8'5% Dox-PreP
- Els que van utilitzar Doxy-PEP afirmaven una menor taxa de diagnòstics d'ITS en els últims 12 mesos, en comparació als que no la van utilitzar
- Els mètodes més comuns per obtenir al doxiciclina van ser:
 - 1) consulta a un especialista post exposició de risc
 - 2) ús de medicació sobrant de tractaments anteriors

Conclusions

- La doxiciclina s'utilitza àmpliament com estratègia preventiva en el col·lectiu GBMSM a Espanya
- L'ús de la Doxy-PEP s'associa a una menor incidència de diagnòstic d'ITS bacterianes
- Cal tenir en compte els riscos potencials, com desenvolupament de resistències bacterianes i la necessitat de rebre una orientació mèdica adequada al seu ús.
- Importància d'abordar l'ús d'antibiòtics com a mesura preventiva en context comunitari i equilibrar l'eficàcia amb els possibles riscos associats.

Document de posicionament

DOCUMENTO DE POSICIONAMIENTO
SOBRE EL USO PROFILÁCTICO DE DOXICICLINA PARA PREVENIR LAS ITS (DOXI-PEP)
DE LA SOCIEDAD ESPAÑOLA DE ENFERMEDADES INFECCIOSAS Y MICROBIOLOGÍA CLÍNICA (SEIMC)
A TRAVÉS DEL GRUPO DE ESTUDIO EN INFECCIONES DE TRANSMISIÓN SEXUAL (GEITS), DEL GRUPO DE ESTUDIO DEL SIDA (GESIDA) Y DEL GRUPO DE ESTUDIO DE LOS MECANISMOS DE ACCIÓN Y DE LA RESISTENCIA A LOS ANTIMICROBIANOS (GEMARA)

Marzo, 2024

Conclusions

1. Hasta el momento, la doxiciclina no está aprobada para su uso en la prevención de las ITS; por lo tanto, su uso en este contexto se considera fuera de indicación.
2. La prescripción de la doxi-PEP se valorará únicamente y de manera individualizada en HSH o MTG que tienen sexo con hombres y que han presentado reiteradas ITS en el último año.
3. La toma de doxi-PEP (200 mg/día) debe hacerse lo antes posible tras un contacto sexual oral, anal o vaginal sin preservativo, idealmente en las primeras 24 horas, y nunca después de las 72 horas.
4. La decisión sobre la prescripción de la doxi-PEP debe ser compartida con el paciente tras informarle de que su uso para la prevención de ITS está fuera de indicación y exponiéndole la efectividad, beneficios y riesgos que conlleva su administración.

Conclusions

5. La prevención de las ITS mediante la doxi-PEP no debe realizarse a expensas de las medidas preventivas establecidas, por lo cual es fundamental informar al paciente sobre la importancia y la necesidad de mantener relaciones sexuales con protección.
6. No se ha demostrado hasta el momento la eficacia de la doxi-PEP en mujeres cisgénero ni en hombres transexuales, por lo que no debe ser considerada en estos colectivos.
7. Es necesario generar evidencia científica sobre el impacto a medio y largo plazo que el uso de la doxi-PEP puede tener en la selección y diseminación de resistencia a tetraciclinas u otras familias de antimicrobianos en microorganismos productores de ITS u otras patologías, así como en las alteraciones de la microbiota, por lo que consideramos necesario desarrollar estudios longitudinales que evalúen estos riesgos.

Conclusions

8. Es fundamental revisar periódicamente las evidencias que se generen en cuanto a los beneficios y riesgos que conlleva el uso de la doxi-PEP con el fin de que los profesionales sanitarios puedan tomar las decisiones más oportunas para su prescripción.

Moltes gràcies